

LJEČILIŠNI PERIVOJI
MODELI OBNOVE POVIJESNIH PERIVOJA
KONZERVACIJA I RESTAURACIJA
REKONSTRUKCIJA POVIJESNIH PERIVOJA
SUVRREMENI ZAHVATI U PERIVOJIMA

Ilustracija:

Varaždinske Toplice, ulaz u lječilišni perivoj s ostacima rimskih termi
(Foto: I. Košćević, 2016.)

Literatura:

1. Obad Šćitaroci, M.; Bojanić Obad Šćitaroci, B.; Radić, K. (2014.), *Spa Garden in Daruvar – Methods of Renewal and Reconstruction*, „YBL Journal of Built Environment“, 2 (2): 5-16, Budimpešta
2. *** (2014.), *Historic Gardens and Climate Change, Recommendations for Preservation* (2014.), Director General of the Prussian Palaces and Gardens Foundation Berlin-Brandenburg (SPSG), Postdam
3. Obad Šćitaroci, M. (1992.), *Hrvatska parkovna baština – zaštita i obnova*, Školska knjiga, Zagreb
4. Cazzato, V. (1989.), *Tutela dei giardini storici: Bilance e prospettive*, Ministero per i beni culturali e ambientali, Ufficio studi, Rim

Ākademik prof.dr.sc. **Mladen Obad Šćitaroci**, dipl.ing.arh.

Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
mos@arhitekt.hr, scitaroci@gmail.com,
www.scitaroci.hr

Izv.prof.dr.sc. **Bojana Bojanić Obad Šćitaroci**, dipl.ing.arh.

Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
bbojanic@arhitekt.hr, www.scitaroci.hr

Ksenija Radić Knežević, mag.ing.arch.

Kvantum d.o.o., Zagreb
ksenijaradic@gmail.com

**MLADEN OBAD ŠĆITAROCI
BOJANA BOJANIĆ OBAD ŠĆITAROCI
KSENIJA RADIĆ KNEŽEVIĆ**

MODELI OBNOVE I REVITALIZACIJE LJEČILIŠNIH PERIVOJA

Posebnost lječilišnih perivoja proizlazi iz nedjeljivosti i ispreplitanja lječilišnih zgrada i perivoja, koji zajedno čine cjelinu. Lječilišta nema bez perivoja. Perivoji nisu dodatak, već bitan dio lječilišta. Iz te simbioze proizlaze modeli obnove i unaprjeđenja – ne samo perivoja, nego i cijeloga lječilišnoga sklopa. Glavno istraživačko pitanje jest utvrditi prikladne i održive modele obnove lječilišnih perivoja, koji moraju uvažavati identitetska obilježja povijesnoga perivoja, ali omogućiti i osuvremenjivanje i nadgradnju povijesnoga lječilišta s novim sadržajima, a često i novim zgradama.

Nekoliko lječilišta u Hrvatskoj (Lipik, Daruvar, Varaždinske Toplice, Stubičke Toplice i dr.) kojima tek slijedi osuvremenjivanje i obnova ukazuju na aktualnost teme. Nijedan perivoj nije obnavljan desetljećima, minimalno se održavaju, a tijekom godina izbljedi su njihova izvorna i prepoznatljiva obilježja. Lipik još nije obnovljen nakon ratnih stradanja 1990-ih godina. Posebnost Varaždinskih Toplica jest površinom veliko i dobro očuvano arheološko nalazište rimskih termi u perivoju. Daruvarski lječilišni perivoj posjeduje velike mogućnosti za osuvremenjivanje uz afirmaciju historičističkih lječilišnih građevina. Stubičke Toplice izgubile su prepoznatljiv povijesni lječilišni identitet.

Temeljni kriterij za unaprjeđenje i možebitne nove zahvate u lječilišnim

perivojima jest očuvanje povijesnih naslijeđenih osobitosti (identitetskih obilježja) i oživljavanje nekadašnjega lječilišnoga ugođaja. To podrazumijeva nemogućnost izgradnje novih građevina u završenim i očuvanim dijelovima perivoja.

U lječilišnim perivojima prihvatljivo je postaviti nekoliko modela oživljavanja i unaprjeđenja. **Aktivacijski model** nije moguće zaobići jer su lječilišni perivoji uvijek bili mjesta javnih aktivnosti, preuzimali su ulogu gradskoga središta. **Model ekonomske održivosti** cijeloga perivoja bit će ostvariv jer će prihodi biti osigurani pružanjem različitih usluga. **Urbanistički model** će osigurati razvoj i unaprjeđenje lječilišnoga mjesta jer, osim iznimaka, takva mjesta nemaju gradski trg i gradsko središte pa tu ulogu preuzimaju lječilišni perivoji. Taj model podrazumijeva i cjelovito prostorno sagledavanje lječilišta s građevinama i izgradnjom u okruženju. Unaprjeđenje lječilišnih mjesta s perivojima počivat će više i češće na **tradicijom modelu** nego na suvremenom modelu, što ne isključuje mogućnost suvremene izgradnje i suvremenih zahvata, ali isključivo za lječilišne potrebe. Obnova perivojnih dijelova obvezno slijedi **konzervatorski model** ako postoje vjerodostojni izvori za obnovu. Kada oni ne postoje, moguća je primjena **modela suvremenih zahvata**, ali uz afirmaciju memorije naslijeđenog prostora.